

HET PROJECT- ONDERWIJS

NOV. '68

opgedragen aan het echtpaar van Wees

Fluize Media

W. van Wees

ONTWERPPLAN

TOT INVOERING VAN PROJECT-ONDERWIJS OP DE SCHOOL VOOR DE JOURNALISTIEK

opgesteld door de werkgroep Binnenbest (Adriaan Bloemendaal, Tjeerd Boersma, Erik van Dijk, Jan Groeneveld, Willem Hogendoorn, Willem Kloppert, Co Meertens, Hans Niemantsverdriet, Max Pam, Arthur Provoost, Niek Vechtman en Paul Zijlstra)

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

Er is iets mis met het onderwijs op de school voor de journalistiek. Aangezien wij op dit moment in de gunstige omstandigheid zijn dat onze school nog in het experimentele stadium verkeert, waarin nog weinig is geïnstitutionaliseerd, is het alleszins de moeite waard te trachten de toestand te verbeteren door de onderwijsstructuur op onze school te veranderen.

De bezwaren tegen het huidige systeem zijn als volgt samen te vatten:

- a) hiërarchie: de kennisoverdracht vindt eenzijdig plaats, vanuit een docent van wie het bovendien lang niet altijd zeker is dat hij zijn autoriteit aan zijn deskundigheid ontleent.
- b) abstractie: de vakken die worden gegeven zijn abstracties van de werkelijkheid. Principieel is het juist dat wetenschappen van de werkelijkheid abstraheren om grotere samenhangen te kunnen zien, maar in het huidige systeem wordt vergeten daarna weer de verbinding met de werkelijkheid te maken. Men blijft staan bij mooie gesloten theoretische systemen, zonder te kijken hoe die in de concrete maatschappelijke werkelijkheid zijn toe te passen. Daarom is het b.v. ondanks het bestaan van veel economen toch nog nodig een parlementaire enquête in te stellen naar de economische machtsverhoudingen in een concrete situatie; economen weten hoe het kan, maar blijven in die abstractie staan: zij weten niet hoe het feitelijk hier en nu is. Als dat zo is, als beoefenaren van sociale wetenschappen hun eigen realiteit niet kennen, hoe kunnen zij die dan toegankelijk maken voor journalisten?
- c) individualisme: kennis en inzicht verwerven is niet noodzakelijk een individueel proces waarbij "niet-weters" en de "ene wetter" tegenover elkaar staan, maar ook een sociaal proces. Inzicht en kennis kunnen in groepsverband verworven en bezeten worden. Sociaal wil dan niet zeggen: een aantal individuen naast elkaar in een klas, aan wie alle hetzelfde wordt verteld, maar in plaats daarvan een aantal individuen dat

samenwerkt om kennis te vergaren.

- d) dogmatisme: de tegene wat een paar mensen (docenten) beschouwen als de relevante inhoud van dat vak. Omdat de studerende geen overzicht heeft van het vak, vindt de vaststelling van wat relevant is eenzijdig plaats.

Bezwaren tegen de vorm van het onderwijs:

- 1) examens: de formele exameneisen zijn gesteld aan de hand van de behoeften van de huidige beroepsuitoefening. Deze eisen werken door in de inhoudsbepaling van de gehele opleiding.
- 2) tentamens: hun bestaan impliceert de noodzaak van het alleen maar overdragen van kennis die meetbaar is. De stof wordt een geheel van feiten, die men moet kunnen reproduceren en in vraag en antwoord op een willekeurig moment moet kunnen opspuiten. Bovendien spelen subjectieve, persoonlijke momenten er een grote rol, alleen al in de opstelling van vragen b.v.
- 3) hoor- en werkcolleges: de stof wordt op het ogenblik niet volgens verschillende didactische methodes aangeboden. Hoor- en werkcolleges zijn de meest inefficiënte vormen van kennisoverdracht en werken passiviteit en absentie in de hand. De studerende kan geen optimale inbreng leveren.
- 4) stages: deze vertonen nauwelijks verband met de rest van de opleiding. Zij bedoelen technische kennis te beproeven in de praktijk, maar in feite assimileren zij aan de maatschappelijke beroepspraktijk. Deze wordt niet gekritiseerd, maar nagebootst. Het doel van de opleiding zou moeten zijn goede, dus kritische journalisten af te leveren en geen imitators van de door de school gedogmatiseerde praktijk.
- 5) excursies: deze staan volledig buiten de collegestof. De verkregen informatie is op zichzelf wel interessant, maar sluit niet aan op het leerprogramma en is dus niet functioneel.

De interesse in bepaalde kennis die de studerende zelf had, wordt in het huidige systeem langzaam verhuld. Voor eigen studie is haast geen tijd meer en daarom zullen o.a. de onderwerpen voor het groot werkstuk getrouwe afspiegelingen zijn van het tot nu toe gegeven onderwijs en veel minder van de eigen aanvankelijke interessen.

Het doel van het onderwijs op de school voor de journalistiek is het verzamelen van kennis en inzicht op een voor de studerende meest geëigende en individualiserende wijze. Een studerende moet een zo groot mogelijke vrijheid hebben in het kiezen van de stof en de manier waarop hij zich de stof eigen wil maken. Hij zal daarbij steeds voor ogen moeten houden dat hij zichzelf opleidt tot journalist, waarbij hij voortdurend de hulp kan inroepen van docenten en leermiddelen. Met het volgende plan denken wij aan dit doel meer te beantwoorden dan in het verleden het geval is geweest. Wij hebben de overtuiging dat het door ons voorgestelde systeem, dat gespeend^d is van iedere dwang, tot een betere schoolgemeenschap met een optimale communicatie leidt.

Het project-onderwijs

Het project-onderwijs biedt de studerenden de kans een beroepsopleiding te volgen door naar eigen keuze en in samenwerking met docenten aan een aantal projecten deel te nemen, waarin zij onderwerpen, betreffende actuele maatschappelijke vraagstukken aantreffen die hun speciale belangstelling hebben.

Het studiejaar begint met een "brainstorming" door zowel studerenden als docenten in gemeenschappelijke bijeenkomsten. Elke studerende heeft de mogelijkheid bij deze brainstorming een voorstel tot een project in te dienen. Vervolgens vindt een inventarisatie van de naar voren gebrachte ideeën plaats. Deze ideeën worden in coherente groepen ingedeeld en in een aantal projecten ondergebracht.

Nadat de projecten zijn vastgesteld worden de groepen studerenden die zich met de verschillende projecten zullen bezig houden, geformeerd. Geen studerende kan in meer dan één werkgroep tegelijk zitten.

Elke groep spreekt vervolgens afzonderlijk het gekozen project door en bepaalt in overleg met alle docenten (medewerkers) de te volgen werkmethode. Dan wordt de groep onderverdeeld in een aantal subgroepen, die verschillende aspecten (deelproblemen) van het hoofd-probleem zullen behandelen. Studerenden kunnen zich naar eigen keuze bij een subgroep aansluiten. De studerende die zijn belangstelling niet verwerkt ziet in een subgroep, terwijl zijn bijdrage toch van belang wordt gevonden, kan binnen de totale groep individueel te werk gaan.

Vervolgens worden een begroting en een agenda opgesteld en ingediend bij de directie. De subgroepen vatten hun werkzaamheden samen in ver-

slagen, die b.v. wekelijks besproken worden op bijeenkomsten van de totale groep. Deze verslagen moeten in een goede journalistieke vorm gegoten en in juist nederlands gesteld zijn.

De totale groep beoordeelt de verslagen, vult ze aan, analyseert de werkwijze, kritiseert en geeft de subgroep eventueel opdracht een bepaald aspect verder uit te diepen. Het geheel van deze verslagen wordt samengevoegd tot een eindverslag, waarmee het project wordt afgesloten. Het eindverslag kan in verschillende journalistieke vormen gegoten zijn.

De te doceren vakken in het nieuwe systeem kunnen als volgt worden ingedeeld:

I Maatschappijvakken: recht
 sociologie
 economie
 sociale geografie
 cultuurgeschiedenis
 filosofie
 encyclopedie der godsdiensten
 geschiedenis

II Vakken die deels maatschappijvak zijn en deels betrekking hebben op journalistieke vaardigheid:

a) nederlands
 journalistieke vaardigheid
 algemene communicatie-wetenschap
 organisatie en techniek der media
 geschiedenis der media
 economie der media
 persrecht/auteursrecht
 moderne talen

(De moderne talen bieden door hun studie zicht op buitenlandse maatschappelijke problemen en zijn derhalve ten dele maatschappijvak. Naast de inbreng van de moderne talen in de projecten worden deze talen ook in verschillende vormen aangeboden aan diegenen die meer dan de middelbare-school-kennis willen verwerven.)

b) film
 toneel
 muziek
 beeldende kunst
 literatuur
 expressie
 fotografie

Het onderwijs in alle vakken dient bij de projecten te worden ingevoegd. Met name de onder I genoemde vakken worden daarnaast volgens een vast schema in verschillende vormen aangeboden aan alle leerlingen. Dit onderwijs dient een zeer korte, systematische behandeling van de kern van deze vakken te behelzen. Ook hierover is overleg met de docent mogelijk. Daarnaast is er een aantal andere vakken (de onder IIb

genoemde) waarin de colleges facultatief gevolgd kunnen worden. 5
Ook excursies en lezingen behoren te worden ingepast in de projecten.
Daarnaast moet er echter ruimte blijven voor het organiseren van
excursies en lezingen n.a.v. actuele gebeurtenissen die niet direct
verband houden met een of ander project.

Voor het verkrijgen van het diploma is het actief deelgenomen hebben
aan een nader te bepalen aantal projecten vereist. De beoordeling of
iemand actief heeft deelgenomen geschiedt door de gehele groep. Als
blijkt dat één of meer leden van de groep naar de mening van de overige
leden van de groep kwalitatief of kwantitatief een te geringe inbreng
hebben gehad, telt het betreffende project voor hen niet mee voor het
diploma. Tegen het oordeel van de groep is beroep mogelijk bij een
arbitrage-commissie.

Bij project-onderwijs ligt het accent naast een zeer korte, kernachtige
behandeling van de theorie op de grondige bewerking van actuele
maatschappelijke problemen. Zo ontkomt de studerende aan kennis uit
leerboeken, die nooit meer wordt dan een aantal gestyleerde abstracties
van de maatschappelijke werkelijkheid. Abstracties, die door de wijze waarop
zij worden aangeboden tevens een absoluut karakter krijgen. Voor het
gebruik in de praktijk zijn die abstracties vaak niet toereikend.
Bij project-onderwijs leert de studerende een probleem formuleren en
* onderzoeken. Het resultaat moet, nadat het in journalistieke vorm gegoten
is, in het openbaar tegenover studerenden en docenten worden verdedigd,
zowel wat de juistheid van de feiten als wat de onderzoeksmethode
betreft. Het resultaat is: oefening in de journalistiek, een grote echte
feitenkennis van maatschappelijke problemen en inzicht in onderzoek-
methoden. Dit alles verwerft de studerende in teamverband, in samenwerking
met allen die zijn belangstelling voor een project delen. De voorbereiding
op het beroep van journalist wordt in meer directe vorm optimaal
nagestreefd.

Van de aanvang af bepaalt de studerende mede de keuze en de richting
van het project. Absenteïsme behoort tot het verleden, omdat ieder zeer
sterk bij het werk is betrokken, nu eens als degene die een werkstuk
over een deelaspect voorbereidt en verdedigt, dan weer als kritisch
beoordelaar van het werk van anderen over een ander deelaspect.
De kwaliteit van het werk zal hierdoor op hoog niveau komen te liggen.
Het is niet ondenkbaar dat het resultaat van het werk aan bepaalde
projecten maatschappelijke betekenis heeft.

In ^{een} onderwijsproject ontwikkelt zich een in groepsverband verworven inzicht: intelligentie wordt uit de privé-sfeer gehaald, gedepsycho-logiseerd en veruiterlijkt in een concrete bijdrage aan de voortgang van een collectief proces van kennisoverdracht.

Project-onderwijs brengt alle excursies, lezingen etc. in een logisch verband met elkaar, rond het project. Aan vragen die worden opgeroepen kan onmiddellijk worden gewerkt. Heel anders is dat bij het huidige systeem, waarbij om de vijftig minuten radicaal van onderwerp wordt veranderd.

Het bezwaar van docenten dat zij "niet met hun stof klaar komen" of dat hun vak "niet geschikt is voor inpassing in het project-onderwijs" kan worden weerlegd met de vaststelling dat doel noch afgeleid doel van deze beroepsopleiding is dat een docent met zijn stof klaar komt, of dat een vak zo wordt begrepen, dat het niet zou passen in maatschappelijke problemen van wat wijdere strekking. De docenten en de afzonderlijke vakken zullen in het algemeen een veel minder opvallende plaats innemen. De docent zal medewerker zijn.

Aan de studerenden stelt dit project-onderwijs hoge eisen. Zij zullen zich, met de docenten, met al hun creatieve en intellectuele vermogens, maar ook met meer persoonlijke voldoening kunnen wijden aan de problemen die zij overigens zelf aan de orde stellen en die niet zelden onderdeel zijn van hun eigen problematiek.

Aangezien het oude onderwijssysteem juist géén beroep op creativiteit en een volledige inzet doet en het gevaar niet denkbeeldig is dat de studerende het toch al bijna geheel verleerd is zijn opleiding te schragen, moet elke poging het eerste jaar van deze beroepsopleiding in te richten in de oude trant worden tegengegaan. Juist in het eerste jaar is toepassing van project-onderwijs noodzakelijk om de studerenden wakker en alert te maken voor zijn toekomstige taak: zijn journalistieke arbeid in de samenleving. Toepassing in het eerste jaar is bovendien voorwaarde voor het welslagen van dit onderwijssysteem in de laatste twee studie jaren.

Utrecht (Binnenbest), 27 november 1968.

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-